

Normskördar

2001

JO0602

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Jord- och skogsbruk, fiske

A.2 Statistikområde

Skördestatistik

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

Ja

A.4 Beställare

Myndighet/organisation: Jordbruksverket

551 82 Jönköping

Kontaktperson: Hans Jönrup

Telefon: 036-15 59 33

Telefax: 036-34 01 96

e-post: hans.jonrup@sjv.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån

MR/SF

701 89 Örebro

Kontaktperson: Lars Hagblad

Telefon: 019-17 64 15

Telefax: 019-17 64 17

e-post: lars.hagblad@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger ej

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204) och datalagen (1973:289) för behandling som påbörjats före personuppgiftslagens ikraftträdande. På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (1995:606) och förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik.

Normskördeberäkningarna sker genom bearbetningar av aidentifierat material från skördestatistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Ej tillämpligt. Grundmaterialet tillhör produkt JO0601.

A.9 EU-reglering

Ingen EU-reglering från EUROSTAT

A.10 Syfte och historik

Sedan 1961 har SCB årligen beräknat normskördar för ett antal grödor. I dagsläget redovisas resultat för: höstvetete, vårvete, råg, korn, havre, matpotatis, potatis för stärkelse, höstraps, vårraps, höstrybs, vårrybs och sockerbetor. Syftet med normskördeberäkningarna är att visa den skörd som man kan förvänta sig under normala väderbetingelser. Denna information är tillsammans med information om det faktiska skördeutfallet av värde för bl a bedömningar av årsmånens inverkan på jordbrukarnas och hela jordbrukssektorns samlade produktionsutfall. Normskördar beräknas för skördeområden (SKO), län, produktionsområden och hela riket.

A.11 Statistikanvändning

Statistikens användare är främst:

Jordbruksverket: Underlag till produktionsgrenskalkyler, normkalkyler. Vidare används uppgifterna för beredningsplanläggning, underlag för vissa jordbrukspolitiska bedömningar (bl a för områdesindelningar för EU-bidrag), marknadsbevakning, export/importplanering, försörjningsbalansberäkningar samt som underlag för vägningstal till olika index.

Lantbruksuniversitet, lantbruksskolor: Rådgivning, forskning, försök, undervisning, förädling, underlag för kalkyler m m.

Länsstyrelserna, LRF: Ekonomiska kalkyler, även t ex i samband med intrångsersättningar.

Övrig användning: Uppgifterna har även användning som allmän information till massmedia och allmänhet, bl a som underlag för jämförelser av skördeutfall för olika områden.

A.12 Uppläggning och genomförande

Normskördar beräknas årligen för de grödor för vilka SCB genomför skördeskattningar, samt för sockerbetor. Sockerbetornas normskördar beräknas med hjälp av uppgifter som inhämtats från Danisco Sugar AB.

För varje område och gröda beräknas en normskörd, förutsatt att grödan odlas i nämnvärd omfattning. Beräkningarna sker enligt en enhetlig modell för samtliga grödor och områdesindelningar. Normskörden i ett område utgörs av medeltalet av hektarskördarna enligt skördeskattningarna (leveransuppgifter för sockerbetor) under de senaste 15 åren före det aktuella normskördeåret plus en beräknad skördeförändring från 15-årsperiodens mitt t o m det aktuella skördeåret.

För en utförlig beskrivning av beräkningsmodellen hänvisas till statistikrapport PM MR/LP 1998:3 som kan rekvideras från SCB.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inga förändringar planeras.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

De hektarskördar som kan förväntas under normala skördebetingelser.

1.1.1 Objekt och population

Populationen utgörs av samtliga lantbruksföretag med mer än 5,0 hektar åker.

1.1.2 Variabler

Årets normskördar uttryckt i kg per hektar.

1.1.3 Statistiska mått

Medeltal och förändringar enligt regressionsmodell.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Regioner:

Skördeområden (SKO), län, produktionsområden och hela riket

Produkter:

Spannmål: höstvet, vårvete, råg, korn och havre

Potatis: matpotatis och potatis för stärkelse

Oljeväxter: höstraps, vårraps, höstrybs och vårrybs

Socketbetor

1.1.5 Referenstider

Normskördar publiceras årligen i juni och avser det årets förväntade skörd.

Normskördar för 2001 publicerades den 15 juni 2001 (JO 15 SM 0101).

1.2 Fullständighet

Undersökningen beskriver förväntat skördeutfall under normala väderbetingelser.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten bedöms vara god. De beräknade normskördarna är behäftade med viss osäkerhet, beroende på såväl modellfel som slumpfel.

2.2 Osäkerhetskällor

Överensstämmelse mellan modell och verklighet beträffande skördeutvecklingen är viktig, men eventuella modellfel kan inte kvantifieras. Slumpfel påverkas i första hand av skördevariationerna, dvs variationen i skördeutfallet från år till år. Dessutom är grödarealen av betydelse, ju större areal desto fler observationer ligger vanligtvis till grund för den beräknade hektarskörd, vilket i sin tur leder till lägre urvalsfel.

2.2.1 Urval

Normskördeberäkningarna bygger huvudsakligen på material från SCB:s skördestatistik. Urvalsramen för dessa undersökningar utgörs av de jordbruksföretag (ca 72 000) som har mer än 5,0 hektar åkermark enligt SCB:s lantbruksregister (LBR). Uppgifterna i urvalsramen avser förhållandena föregående år. Separata urval dras för undersökningen i spannmål/oljeväxter respektive potatis.

Antalet urvalsenheter för skördestatistiken har varierat över åren. I dagsläget uttas ca 4 000 UE (undersökningsenheter) till undersökningen i spannmål och oljeväxter. De uttagna företagen är fördelade på 101 skördeområden (SKO) av rikets samtliga 106 SKO. Urvalet i spannmålsundersökningen är draget som ett stratifierat PPS-urval med skördeområde (SKO) som strata. I PPS-urvalet beror storleken på ett företags urvalssannolikhet såväl på företagets totala åkerareal som dess grödfördelning. Genom intervjuer med jordbrukarna inhämtas uppgifter om skörden.

Till skördeuppskattningarna i potatis dras ca 1 300 matpotatisodlare och 150 odlare av potatis för stärkelse. Ett urval av potatisodlingar inom respektive skördeområde görs med urvalssannolikheter proportionella mot odlingarnas storlek.

2.2.2 Ramtäckning

Urvalsramen, LBR, beräknas ha små täckningsfel. Mellan tidpunkten för urvalsramens upprättande och undersökningstillfället sker dock förändringar i företagsbeståndet. Det förekommer därför en viss över- resp undertäckning i förhållande till undersökningspopulationen. Antalet nystartade företag eller företag som först aktuellt år överskrider gränsen 5,0 ha, som utgör undertäckning, har under senare år uppgått till ca 2 procent av populationen, Företag som upphört bland dem med över 5,0 ha, övertäckningen, uppskattas till 3-4 procent. Över- och undertäckningen påverkar resultaten i mycket liten utsträckning.

2.2.3 Mätning

Normskördarna bygger på skörderesultat under en följd av år. Skördeuppskattningarna var tidigare mer omfattande. Då utfördes objektiva mätningar i fält av skördeutfallet för samtliga grödor. Dessa resultat bedöms vara mycket tillförlitliga. SCB:s skördeundersökningar i spannmål och oljeväxter grundar sig numera på lantbrukarnas uppgifter insamlade via intervju. Att tillvarata stråsäd i form av grovfoder har blivit vanligare de senaste 5-10 åren. Rundbalsensilering har blivit mera utbredd. Fr o m årets skattning kommer spannmål som skördats som "ej planerad skörd av grönfoder" inte att påverka hektarskördeskattningen för spannmål. Med "ej planerad skörd av grönfoder" avses att lantbrukaren i sent skede bestämt sig för att ta skörden som grönfoder i stället för "spannmål till mognad". Tidigare har ej planerad skörd av grönfoder betraktats som misslyckad spannmålsskörd och jämförts med obärgad areal i beräkningarna.

För potatisens del skedde ett metodbyte 1999, från provtagning i fält för att skatta hektarskörden, till insamling av information via postenkät (se beskrivning i JO 16 SM 0001). Den nya officiella hektarskördeskattningen för matpotatis omfattar även avkastningen för färskpotatis och fr o m år 2000 även odlingar mindre än 0,5 hektar. När underlag för normskörd i matpotatis tas fram görs därför en specialbearbetning av resultaten så att normskörden endast omfattar höst- och vinterpotatis på odlingar om minst 0,5 hektar. Detta gör att jämförbarheten med tidigare år förbättras. Postenkätmetoden i sig, har i en provstudie 1992, visat sig ge en underskattning av skörden jämfört med provtagning i fält. En lägre nivå för den årliga skördestatistiken påverkar givetvis normskördarna, även om förändringarna blir av mer successiv karaktär.

Metodbytena för skördeundersökningarna medför att även normskörderesultaten på sikt försämrats.

2.2.4 Svartsbortfall

Andelen bortfall i skördeundersökningarna som bildar underlag för normskördeberäkningarna är mellan 5 och 10 procent. Olika grödor har olika stora bortfall.

2.2.5 Bearbetning

Normskördeberäkningarna bygger huvudsakligen på definitiv statistik från SCB:s andra undersökningar (produkt JO0601 och JO0603).

Fr o m 1998 års normskördar har en reviderad beräkningsmodell införts. Beräkningarna av normskörden för samtliga grödor sker nu efter en enhetlig modell, vilken gäller för skördeområden, produktionsområden, län och riket. För att bättre ta hänsyn till förändringar i skördeutvecklingen minskades regressionsperioden i beräkningarna från 25 till 15 år.

2.2.6 Modellantaganden

Den nya modellen är mer flexibel och reagerar tidigare på trendbrott. Överensstämmelse mellan modell och verklighet beträffande skördeutvecklingen är viktig, men eventuella modellfel kan inte kvantifieras.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Bortser man från modellfel är medelfelen i normskördarna ca ± 5 procent till ± 10 procent på SKO-nivå, när tillräckligt beräkningsunderlag finns. På läns-, produktionsområdes- och riksnivå är normskördarna säkrare bestämda än på SKO-nivå.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Normskördar publiceras årligen.

3.2 Framställningstid

Normskördar publiceras årligen i juni och avser det årets förväntade skörd. Normskördar för 2001 publicerades den 15 juni 2001 (JO 15 SM 0101).

3.3 Punktlighet

Resultaten publicerades enligt plan i juni månad 2001.

4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Normskörden utgörs av medeltalet av hektarskördarna under de senaste 15 åren före det aktuella normskördeåret plus en trendfaktor. Jämförelser av normskördar över tiden är oftast av mindre intresse även om jämförbarheten är god. Mellan 1997 och 1998 års normskördar, då ny beräkningsmodell infördes, kan viss nivåskillnad i resultaten förekomma. För Skåne och Västra Götalands län "störs" jämförbarheten mellan åren av de länssammanslagningar som skett.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Normskördarna bygger på material från SCB:s övriga skördestatistik varför jämförbarheten är god.

4.3 Sam användbarhet med annan statistik

Urvalsramen LBR används också för ett flertal andra undersökningar. Definitionen av jordbruksföretag är gängse, liksom indelningen i grödor och regioner.

God sammanvändbarhet med annan jordbruksstatistik torde föreligga.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Normskördar publiceras årligen i *Statistiska meddelanden (JO 15 SM)*.

5.2 Presentation

Presentation framgår av SM.

5.3 Dokumentation

Dokumentation sker i SM.

För en utförlig beskrivning av övergången till den reviderade beräkningsmodellen hänvisas till Statistikrapport PM MR/LP 1998:3.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Resultat finns sparade vid SCB.

5.5 Upplysningstjänster

Vid frågor om statistiken kontaktas

Lars Hagblad telefon 019-17 64 15, e-post lars.hagblad@scb.se

Olle Funcke telefon 019-17 60 51, e-post olle.funcke@scb.se